

Lunds Universitet Medie- och kommunikationsvetenskap
Institutionen för kommunikation och medier
MKVA22 VT 2023

Part of a New World

-En jämförande genusanalys mellan *Den Lilla Sjöjungfrun* (1989) och den nya versionen (2023)

Författare: Alexander Murgia & Smilla Valmin

Handledare: Fredrika Thelandersson

Examinator:

Abstract

I denna analys studeras hur Disneys nyinspelning av *Den Lilla Sjöjungfrun* (2023) skiljer sig från originalet *Den Lilla Sjöjungfrun* (1989) i sin framställning av genus. Remaken är anpassad för ett modernt samhälle och har därför lagt fokus på att uppdatera de delar av filmen som kan anses som problematiska eller utdaterade. För att analysera materialet används en kvalitativ text- och bildanalys där vi väljer ut specifika scener och teman i de båda filmerna och jämför dem med varandra, med hjälp av genusteori och tidigare forskning. Fokus läggs på förändringar av romantiska ideal samt uppdateringar av könsnormer. Analysen visar att *Den Lilla Sjöjungfrun* (2023) lägger stort fokus på att göra filmens romans djupare och mer realistisk istället för att falla tillbaka på “Kärlek vid första ögonkastet”-idealet. Filmen har också gjort förändringar i framställningen av karaktärer för att måla upp kvinnorna som mer självständiga och männen som “mjukare”. Analysen berör samtidigt att Disneys motivation bakom dessa förändringar inte nödvändigtvis är utifrån ren välvillighet, utan att de handlar om att ta avstånd från utdaterade teman och ideal samtidigt som man lyfter fram gamla berättelser, och på sådant sätt inte längre känna att man behöver ta ansvar för potentiellt problematiska ideal som företaget bidragit med att bygga upp.

Nyckelord: Disney, Genus, Remakes, Romans, Könsideal

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	4
2. Syfte och frågeställningar	4
3. Tidigare forskning	5
4. Metod	6
4.2 Avgränsning och urval	7
5. Teori	8
6. Analys	10
6.1 Romans	11
6.2 Uppdaterade normer i nyinspelningen	14
6.3 Strategin bakom remakes	17
7. Diskussion och slutsats	19

1. Inledning och bakgrund

Walt Disney är en av de största och inflytelserika medieföretagen och är en av de världsledande producenterna inom underhållning. I vår medierade samtid har Disney gjort om 21 tecknade originalfilmer till filmer som är en blandning mellan otecknad film och animerad film, filmer som ska vara mer anpassade för den nya generationen och dagens samhälle. I samband med dessa nyinspelningarna har ett stort fokus varit att öka inkluderingen av etniciteter, kultur och jämställdhet. Uppbyggnaden av mer realistisk romans har även fått en mycket större plats, där det har skett en utveckling i framställningen av femininitet och maskulinitet. Det senaste exemplet på detta är den nya filmen *Den Lilla Sjöjungfrun* som släpptes 26 Maj 2023.

Originalfilmen ”*Den Lilla Sjöjungfrun*” hade premiär den 13 november 1989, filmen är en adaptation av H.C. Andersens klassiska saga ”*Den Lille Havfrue*” och utspelar sig i en obestämd tid i ett fiktivt landskap. Handlingen följer den sextonåriga sjöjungfrun Ariel, som trots sin fars stränga förbud mot att ha kontakt med människovärlden längtar ivrigt efter att utforska livet på land. I en intervju med Alan Menken som har varit kompositören för båda filmer beskriver han hur Disneys har gjort ändringar i ett flertal sångtexter i den nyare filmen, där texterna har anpassats efter det mer moderna medielandskapet, med uppmaning mot unga tjejer att lära sig om självständighet, samtycke och kärlek mot sig själv (Shayo, 2023). Denna uppsats kommer att behandla framställningen av genus i de två olika upplagorna av *Den Lilla Sjöjungfrun* från (1989) och nyinspelningen från (2023). Producenterna i filmerna skiljer sig och det är Lin-Manuel Miranda som är producent för nyinspelningen från 2023 medan Howard Ashman och John Musker har producerat originalet. Eftersom att det skiljer ungefär 30 år mellan skapandet av de två olika filmerna ligger det av intresse för uppsatsen att ur ett genusperspektiv analysera skillnader, och undersöka hur samtida normer och ideal har förändrat framställningen av bland annat femininitet, maskulinitet och hur romans porträtteras i de olika filmerna.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att analysera skillnader mellan den ursprungliga ”*Den Lilla Sjöjungfrun*” filmen från 1989 och nyinspelningen som släpptes år 2023, ur ett genus perspektiv. Studiens syfte är att undersöka hur maskulinitet och femininitet porträtteras och framställs i de olika filmerna och ifall detta kan skildra den samhälleliga kontexten under tidpunkterna de är skapade.

Dessa två filmer är en del av populärkulturen, vilket bidrar till hur människor, samhällen och olika kulturer uppfattar normer och genusstereotyper (Ledin & Moberg 2010:154). Detta gör det relevant för vår studie att analysera hur filmens normer och ideal får påverkan på dess åskådare och samhällets förväntningar och ideal när det kommer till genusrepresentation.

Studien undersöker därmed följande:

1. Hur skiljer sig representationen av könsroller i Den Lilla Sjöjungfrun (1989) och (2023)?
2. Hur påverkar samhällets samtid och dess normer uppvisningen av denna representation?

3. Tidigare forskning

Disneyfilmer samt Disney som företag och dess ideal är ett välstuderat ämne inom medie- och kommunikationsvetenskapen. Rebecca Rowe (2022) utforskar ekonomin och de sociala krafterna bakom Disneys diverse nyinspelningar och återberättelser. Rowe berättar att Disneys remakes både handlar om att återintroducera klassiska filmer till en ny publik samt att uppdatera det tillräckligt för att få människor som är fans av originalet att vilja se den nya filmen. Disney vill också uppdatera delar av filmerna för att sudda ut skadliga och utdaterade normer och stereotyper för att ta avstånd från dessa normer och visa att de har växt socialt som företag. Disney uppdaterar sina animerade klassiker för att hålla kvar dem i den kulturella zeitgeisten, samtidigt som de kan klappa sig själva på axeln för att de har pekat ut vilka delar av de gamla filmerna är utdaterade och behöver uppdateras för en ny publik (ibid:105).

Idealen inom kön, representation och romans som Disney vill framföra har förändrats mycket mellan 1989 och 2023. En studie av Veronica Hefner et al. (2017) visar att Disney presenterar romantik annorlunda i moderna filmer än de gjorde under 1900-talet. Hefner mätte hur ofta tropen som "kärlek vid första ögonkastet" och "Själsfränder" användes i Disneyfilmer genom åren och hittade att modernare Disneyfilmer har en mindre idealiserad bild av romantik med mer realistiska teman.

Genusideologin bakom Den Lilla Sjöjungfrun (1989) är någonting Robert Baron (2007) har utforskat. Baron utforskar vilka könsroller som filmens karaktärer representerar samt filmens avbildning av kampen mellan det maskulina och det feminina. Baron finner att Den Lilla Sjöjungfrun (1989) har en djupt konservativ och problematisk syn på kön med väldigt patriarkala värden. Han kritiserar filmen för hur den framställer “de goda” som vältränade och smala medan “de onda” (Ursula) som överviktig och ful (ibid:6). Baron ger ett intressant perspektiv på Ursulas motiv, hon utmanar det patriarkala systemet genom att försöka få åt sig Kung Tritons makt. Detta skiljer sig från kvinnliga antagonister i många andra Disney-prinsessfilmer där de drivs av avundsjuka på skönheten eller kärleken till den kvinnliga protagonisten. I Den Lilla Sjöjungfrun är Ursulas huvudfiende Triton medan Ariel endast är en pjäs i hennes plan. Detta gör henne i filmens ögon till en ännu farligare skurk då hon inte endast utmanar prinsessans roll i systemet, utan hon utmanar hela systemet (ibid:14). Baron tar även upp att Ariels resa aldrig bryter sig loss från den patriarkala strukturen. Hennes resa tar henne från en rebellisk tonåring till en plikttrogen fru. Ariel får aldrig möjligheten att vara hjälten i sin egen berättelse då det är prins Eric som tillslut dödar Ursula (ibid:6). Detta är någonting som Disney har försökt korrigera i 2023 versionen, där det istället är Ariel som får döda skurken.

4. Metod

För att undersöka genusrepresentationer i dessa två olika upplagor av samma film har både textanalys och bildanalys använts som kvalitativa metoder. Eftersom att materialet som studerats är två filmer har en noggrann läsning av låttexterna i filmerna gjorts, med ett inledande arbete av att observera studieobjekten ett flertal gånger där värdefulla anteckningar av citat som är användbara utifrån ett genusperspektiv togs. Eftersom studieobjekten är två olika filmer passade det att kombinera dessa två metoder för att undersöka och besvara uppsatsens frågeställningar.

Textanalys utgör en omfattande metod som inkluderar olika tillvägagångssätt som kan sammanfogas. Det möjliggör användningen av teoretiska ramverk, såsom genusstudier, för att utforska texten från olika perspektiv. När man utför en närläsning av en text är det viktigt att tänka på kontexternas innebörd, alla texter skapas i olika sociala situationer och har en målgrupp där både skribenten och läsaren får en viktig roll då båda placerar texten i olika sammanhang

baserat på variabler som t.ex kulturell bakgrund eller socialt sammanhang (Ledin & Moberg 2010:155).

Metoden kvalitativ textanalys får oss att förstå hur vår samtid ser ut, där vi konstant är omringade av populärkultur, där populärkulturen är en stor del av hur människor uttrycker sig, upplever världen i form av normer och stereotyper. Eftersom dessa två filmer tillhör populärkulturen blir det således intressant att se hur de rådande samtider (2023 och 1989) speglas i texterna och scenerna i filmerna (Ledin & Moberg 2010:154).

Eftersom att medietexterna som studerats är filmer består dessa både av visuella och text komponenter, som tillsammans ger oss en helhet. Likt texter så har även människor sociala och kulturella konventioner och symboler när bilder eller filmer tas in, dessa påverkar uppfattningen av visuell kommunikation. En bild kan tolkas och få olika betydelser beroende på personen som observerar den, baserat på våra individuella erfarenheter och de kulturella koder som vi lever med (Fogde 2010:179). Det är även viktigt att väga samman diverse element såsom text och det visuella för att få en uppfattning om vilket budskap som vill lyftas fram och även för att analysera vilka normer, stereotyper och kulturella framställningar som framkommer. För att förstå den underliggande budskapet/ betydelsen av en medietext kan det krävas ett flertal genomläsningar och observationer för att kunna studera alla betydelsebärande beståndsdelar i medietexten (ibid.:182). Ett viktigt perspektiv att ha som läsare är förstå att en filmanalys trots önskan om att analysera den på ett objektivt sätt delvis blir subjektivt baserat på vår kulturella och sociala bakgrund.

4.2 Avgränsning och urval

I denna uppsats har dessa två filmer analyserats från ett genusperspektiv, för att identifiera hur det kvinnliga respektive hur det manliga porträtteras, och för att analysera hur de olika könsrollerna visas upp i filmerna. I den nyare filmen finns det ett flertal förändringar och det går även att exempelvis analysera representation och stereotyper mer djupgående men i denna uppsats har de valts att endast analysera skillnaderna ur ett genusperspektiv för att få en mer djupgående analys och för att uppsatsen ska ge läsaren en bättre tydlighet då ett specifikt ämne behandlas igenom hela texten.

Motiveringen till valet av *Den Lilla Sjöjungfrun* gjordes främst för att det är den nyaste remaken som Disney har släppt, och med detta så har inga jämförande analyser gjorts mellan dessa filmer tidigare, vilket gör detta ämne relevant och intressant att studera närmare. Nyinspelningen innehåller även markanta skillnader från originalet där både ändringar i låttexter och i olika scener har gjorts vilket även gör det intressant att jämföra vilka influenser vår samtid har på justeringarna som har gjorts. Till sist blev även den nya filmen hyllad och uppskattad av dess åskådare, vilket även gör det väsentligt att välja denna nyinspelning och analysera den djupare med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys.

5. Teori

För att studera genusrepresentation i de två olika filmerna kommer genusteori att tillämpas. I boken *Media, Gender and Identity: An Introduction* beskriver David Gauntlett hur media och kommunikation är en så stor del av vårt moderna liv, skilt från kön och sexualitet som istället är en stor del av hur människor ser på sig själva. Författaren menar att med tanke på hur olika medier målar upp bilder av män och kvinnor vore det förvånande om det inte hade påverkat våra upplevelser och normer kring identitet (Gauntlett, 2008:1). Gauntlett påpekar att framställningen av kvinnor och män i Hollywood har genomgått betydande förändringar under de senaste årtiondena. Enligt honom är män inte längre alltid avbildade som endast hårda, starka och stereotypiskt maskulina, som har setts tidigare. Ibland kombineras det maskulina med en mer nyanserad och mjukare sida, samtidigt konstaterar Gauntlett att kvinnliga rollkaraktärer har blivit robusta och utmanande. Detta beror delvis på att filmskapare har insett att publiken, särskilt en ung publik, inte nödvändigtvis anser att hjältar måste vara män (ibid.:75). Han beskriver även att filmskapare nuförtiden inte i samma utsträckning gör kvinnliga huvudkaraktärer ”korkade” utan istället målar upp en bild av kvinnor som mångsidiga som både är attraktiva men även smarta, där deras framgångar i filmer i större utsträckning kommer från deras atletiska eller intellektuella sida mer än från deras utseende (ibid.:76). Trots att moderna medier har fått en mer komplex syn på genusrepresentationer och stereotyper i filmer i dagens samhälle, är det fortfarande inte helt jämställt mellan kvinnliga och maskulina karaktärer. Maskulina karaktärer tar fortfarande större plats i många filmer och har viktigare roller, jämfört med kvinnliga roller men det har skett en stor utveckling på endast några decennier (ibid.:98).

Gauntlett beskriver även Judith Butlers idéer om könsidentitet som ett framträdande, där enligt Butler inträffar påverkan av föreställningar om manligt och kvinnligt redan vid födseln, där våra uttryck och beteenden aktivt medverkar till att etablera och upprätthålla föreställningar om kön. Hon argumenterar för att både kön och genus är socialt och kulturellt konstruerade fenomen, som kan skilja sig mellan olika sociala situationer och sammanhang. Vidare understryker Butler att könsidentitet ska ses mer som flytande där människor inte har en könsidentitet som präglar vårt beteende, utan att vårt beteende är det som skapar vår genustillhörighet. Enligt hennes teorier kan vem som helst agera ”kvinnligt” eller ”manligt”, vilket är två olika termer som ständigt förändras i och med samhällets utveckling av normer och föreställningar om de två könen (ibid.:150).

Stuart Hall beskriver hur könsrepresentationen i media såg ut under sent 90-tal i boken *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (1997). Han beskriver hur de tidiga feministiska angreppssätten mot media handlade om den dominerande mediebilderna av kvinnor och dess roll i att sprida och upprätthålla etablerade föreställningar om det feminina och det maskulina, samt de rätta rollerna som media visade upp av kvinnor och män, fruar och män, mödrar och fäder. De kritiserade sådana bilder för att inte representera kvinnor som de är eller borde vara – utan att kvinnor och mäns roller tydligt representerades genom stereotyper.

En ändring i filmskaparnas perspektiv var det som krävdes för att få en korrekt representation av hur män och kvinnor porträtteras på medier. För kategorin "kvinnor" eller "män" hänvisar inte till en homogen social grupp där alla inom könet kommer att känna igen sig själva. Hall förklarar vidare hur kön kombineras med andra sociala identiteter under praktiken av det dagliga livet - arbetare, studenter, skattebetalare med mera. Att vara exempelvis "en kvinna" kommer att upplevas olika beroende på ens ålder, klass, etnicitet och sexuella läggning (Hall,1997:346).

Över tid har det skapats förändringar där det finns alltmer kvinnliga huvudkaraktärer i filmer från bland annat Disney men de får fortfarande kritik att den stereotypa kroppsidealen inte förändras, där även denna film kan klassas in som ett exempel på detta. En trend i de nya filmerna är skiftet av perspektiv från att betrakta flickor som offer till att se dem som aktiva subjekt och kreativa medieproducenter, där det i allt större utsträckning visas kvinnliga huvudkaraktärer som kan ha

inspirerats mer av ”girl power” än tidigare. Dessa karaktärer må vara smart, modiga och självständiga men många av dem är även fysiskt attraktiva (till synes för sitt eget nöje) och för att vara en stark karaktär och inte för få en mans intresse (Carter, Steiner, McLaughlin, 2014:182). I boken *The Routledge Companion to Media & Gender Feminism* (2014) beskrivs hur Götz och Herche undersökte representationen av kroppsidealen i barntelevision år 2012. Stora könsskillnader relaterade till kroppsstorlek hittades där flickor tenderar att vara mycket smala, dubbelt så smala som pojkar i barnprogrammen. Det visade även att 2 av 3 unga kvinnliga karaktärer har orealistiska kroppar som är otroligt smala, markanta höfter och som porträtterar ett kvinnligt kroppsideal som inte går att uppfylla. Samtidigt visar studien även att animerade manliga figurer är mer benägna att ha en stor bröstkorg och en orealistiskt maskuliniserad fysik än motsvarande figurer i live-action, däremot erbjuds pojk karaktärer som helhet ett mycket mer varierat spektrum av personligheter och utseenden (ibid.:181).

Hinton beskriver att begreppet stereotypisering innebär att bedöma människor utifrån vilken grupp de tillhör istället för att se dem som individuella personer. Det görs antaganden om olika grupper baserat på kulturella eller samhällets förväntningar och normer. Om dessa stereotyper inte stämmer överens med verkligheten kan människor känna sig besvikna eller överraskade (Hinton, 2003:11). Hinton beskriver även hur olika attribut, vilket kan vara allt ifrån hårfärg, kläder, eller andra fysiska attribut påverkar hur människor uppfattar olika karaktärer/personer i medietexter samt hur attributen kan bidra till att förstärka ett visst karaktärsdrag (Hinton, 2003:95).

6. Analys

I detta avsnitt kommer en textanalys av olika citat från filmerna att göras som har skapat betydelsefulla skillnader mellan originalversionen och nyinspelningen. Analysdelen är uppdelad i två olika delar där både prins Erics och Ariels romanser samt uppdaterade normer kommer att analyseras.

Citaten i analysen hämtas från originalversionen av de två olika filmerna och är således på engelska.

6.1 Romans

Prins Erics och Ariels romans

En stor skillnad mellan de två filmerna är att i den nyare filmen från 2023 läggs mycket mer tid på att utveckla romansen mellan prins Eric och Ariel, vilket även är en av anledningarna till att filmen är ungefär en timme längre än originalet.

Ett exempel på detta är scenen där Eric visar upp sin havssamling som visar hans intresse för havet. Denna samling speglar den samling som Ariel har från människovärlden och bygger gemensamma intressen mellan de två karaktärerna. Ariel får en chans att visa Eric saker med sin samling som han inte visste om, till exempel när Ariel knäcker en sten för att visa att den innehöll kristaller på insidan. Detta ger också Ariel en chans att visa sin kunskap om havet, kunskap som Eric inte besitter. I originalet får vi endast se Ariel visa sin okunskap om livet på land men att hennes naivitet skulle framstå som charmigt för Eric. Förändringen bygger upp Ariel som mer självständig och mindre hjälplös på land samt får även Eric att skapa intresse för Ariel som person, och inte bara som en söt, nästan barnliknande, flicka som i originalet. Förändringen visar att Ariel inte bara har ett intresse för världen ovanför ytan utan också har kunskap över havslivet som Eric och de andra människorna på land inte besitter. Detta ger Ariel mer auktoritet och självständighet då det inte spelas på ett sätt som antyder att hon är korkad, utan endast att hon är ur sitt element. Scenerna som visar hennes okunskap för människovärlden, som till exempel när hon kammar sitt hår med en gaffel, framställs på ett sätt som visar upp hennes nyfikenhet istället för att existera för att hon ska skämma ut sig.

Gauntlett beskriver hur filmskapare alltmer porträtterar kvinnor i filmer som mångsidiga, där de inte endast är attraktiva utan även har en smart eller atletisk sida som står för deras framgångar i filmer (Gauntlett, 2008:76). Detta exempel visar på det när Ariel ges en chans att visa sitt intellekt och sina kunskaper om havet, som gör prins Eric mer intresserad av Ariel, då han lär sig nya saker han inte kunde sedan tidigare. Det visas även när prins Eric visar ett stort intresse för Ariel när hon försöker lära honom nya saker och fascinerar istället för dömer saker som hon gör. Exempelvis när han med glädje låter Ariel styra häst och vagnen när de ska iväg på marknaden. Detta målar upp en annan uppvisning av maskulinitet hos Eric som är mer nyanserad och mjuk, som skiljer sig från de mer stereotypa dragen som visas upp i originalet där Ariels tysthet och

ovana med att vara på land istället får prins Eric och andra karaktärer att uppfatta henne som korkad (ibid.:75). Trots utvecklingen inom porträtterandet av de stereotypa könsrollerna så beskrivs även hur manliga roller ofta får ta större plats filmer, vilket även kan styrkas i båda filmerna. Även om Ariel är huvudkaraktären så får prins Eric ta en stor plats i filmen, då han är den enda som lyckas konversera då Ariel har förlorat sin röst (ibid.:76).

Ett ytterligare exempel på en scen som bygger upp romansen i filmen är scenen när Eric och Ariel åker runt på ön, som ger Ariel en chans att interagera med omgivningen, även här får filmen chans att bygga kemin mellan Eric och Ariel. De får mycket mer tid att lära känna varandra för att kunna bli kära, vilket bekämpar det gamla idealet av "kärlek vid första ögonkastet". Det är fortfarande stående att Ariel blir naivt kär i Eric första gången hon ser honom medan hon fortfarande är sjöjungfru men romansen har tid att utvecklas och bli djupare under filmens gång. Detta gör att scenerna som finns kvar från originalet, som scenen när de paddlar i båten, känns mer äkta eftersom de har fått tid att bygga ett intresse för varandra innan. I jämförelse med originalfilmen så är det endast en snabb scen där Eric och Ariel var på en marknad i byn som sedan leder vidare till scenen i båten där låten "Kiss the girl" spelas i bakgrunden, som uppmanar prins Eric att kyssa Ariel.

"Kärlek vid första ögonkastet" är ett ideal som Disney har använt sig av i prinsessfilmer sedan urminnes tider. Studien *Happily Ever After? A Content Analysis of Romantic Ideals in Disney Princess Films* av Veronica Hefner et al. (2017) analyserar olika Disney prinsessfilmer (Där bland Den Lilla Sjöjungfrun) för att se vilka romantiska ideal de innehåller och hur dessa har förändrats över tid. Enligt Hefner är Den Lilla Sjöjungfrun den Disneyfilm som använder sig av idealet "Kärlek vid första ögonkastet" mest. Detta idealet är ett av de mer utdaterade som mäts, då användningen av det har minskat i filmer som släppts de senaste 15 åren (ibid:521-523).

Att användningen av detta ideal har minskat i Den Lilla Sjöjungfrun (2023) märks, dock är det inte helt frånvarande. Ariel blir fortfarande intresserad av Eric första gången hon ser honom, men deras relation bygger inte på det idealet. De får tid att lära känna varandra vilket skildrar en mer realistisk och mindre idealistisk romans. Att idealet har försvagats i 2023-filmen står i linje med andra moderna Disneyfilmer där "kärlek vid första ögonkastet" är mindre prevalent. Av de fyra

moderna Disneyfilmer som Hefner et al. analyserar är Frost den enda som använder sig flitigt av ”kärlek vid första ögonkastet”, och den filmen är en subversion av idealet, då det visar sig att mannen som huvudkaraktären blev kär i var skurken (ibid:521). Disney har fått kritik för att orealistiskt porträttera kärlek genom åren, vilket är någonting de nu vill korrigera (Hefner, 2008:1).

Redan innan Ariel har kommit upp på land hittar Ariels pappa hennes fyndsamling där hon bland annat har en staty på prins Eric som trillade av hans skepp i en storm i början av filmen. Hennes pappa Triton blir väldigt arg och irriterad på Ariel då hon ständigt söker sig till människolivet och ett liv på land. I scenen uttrycker Ariel sina känslor för prins Eric efter att endast ha sett honom en gång och inte ens haft en enda konversation med honom, vilket visas när Ariel säger: ”But daddy I love him”.

Även detta är ett tydligt exempel och faller in under ”kärlek vid första ögonkastet”, då Ariel endast har sett prins Eric en gång och uttrycker för sin pappa att hon älskar honom. Den äldre versionen av *Den Lilla Sjöjungfrun (1989)* passar även in i de maskulina och feminina stereotyper som Hall beskriver representerades mycket i media under 1990-talet, där media visade upp en bild av förhållanden/relationer, vilket var det homogena. Trots att Ariel och hennes systrar är unga i filmen finns det en underliggande strävan efter att hitta sin framtida man. För Ariel som person har hela sitt liv varit intresserad av livet på land vilket åskådaren får ta del av när hennes stora fynd samling visas, men det är först när hon får syn på Eric som hon får en stark vilja att ta sig upp på land. Vilket ger ett bakomliggande budskap som visar den stora vikten av att hitta en partner och gifta sig (Hall, 1997:346).

Till sist intensifierar Ursula också händelserna i Ariels äventyr på ytan, genom en förtrollning får sjöjungfrun att glömma att hennes övergång till människa kräver en äkta kärlekskyss från Eric för att permanent bli människa. Detta utgör en av de mer lyckade förändringarna i nyinspelningen. Det ger Ariel och Eric's förhållande även en mer naturlig och förtjänad känsla samtidigt som den tickande klockan med tre dagar blir ännu mer intensiv. Det innebär att Ariel lär känna Eric på ett mer naturligt sätt då hon inte ser det som sin uppgift att få Eric att bli kär i

henne. Ariel kämpar istället aktivt för att komma ihåg det grundläggande motivet för sitt äventyr på land samtidigt som hon också blir kär i Eric i samma takt som han blir kär i henne.

6.2 Uppdaterade normer i nyinspelningen

"You'll have your looks. Your pretty face and don't underestimate the importance of body language. Ha! The men up there don't like a lot of blabber
They think a girl who gossips is a bore!
Yet on land it's much preferred for ladies not to say a word" (Den Lilla Sjöjungfrun 1989).

Detta citat är taget från originalfilmens sångtext från "Poor unfortunate souls". Ursula ger detta råd till Ariel när Ariel, i en förtvivlad ton, frågar hur hon kan vinna prinsens kärlek utan att använda sin röst. I denna scen instruerar Ursula Ariel om att anpassa sitt beteende för att få prinsens uppmärksamhet. Det som kan utläsas från dialogen antyder att vikten av yttre faktorer, särskilt kroppsspråk och utseende, prioriteras över personlighetsegenskaper. I boken *Stereotyper, kognition och kultur (2003)* beskrivs stereotypen "Det som är vackert är också bra", som beskriver hur attraktiva personer antas vara "goda" eller "bra", medan skurkar porträtteras som motsatsen, alltså används mindre attraktiva attribut för att framhäva karaktärsdrag och deras intentioner i exempelvis barnfilmer. Vidare förklaras hur vissa attribut får åskådaren att associera personen med olika karaktärsdrag, vilket gör att åskådaren får förväntningar på hur karaktären/personen kommer att bete sig i olika situationer innan personen ens har hunnit säga ett enda ord (Hinton, 2003:95). Vilket även går att se i Den Lilla Sjöjungfrun där Ariel som huvudperson har attraktiva attribut, medan Ursula som är sjöhäxan har mer "oattraktiva" attribut, vilket bidrar till att framhäva hennes karaktärsdrag som filmens skurk.

Judith Butler beskriver även hur könsidentitet ska ses mer som flytande där människor inte har en könsidentitet som präglar vårt beteende, utan att vårt beteende är det som skapar vår genustillhörighet. Butler förklarar vidare hur människors upprepade mönster skapar samhällets normer och ideal för hur de olika könen agerar. I de två olika filmerna kan man se tydliga förändringar i både Ariel och prins Erics beteenden, där Eric i den nyare filmen får fram en mjukare sida, och ett stort intresse för Ariels intelligens. Medan Ariel har tilldelats mer

självssäkra, starka och modiga karaktärsdrag (Gauntlett, 2008, s.150). I jämförelse med originalfilmen där väldigt stereotypiska karaktärsdrag för olika kön följs och det går att se en märkbar skillnad i den nyare filmen att det görs ett försök att omdefiniera normer kring ett särskilt kön. Det går även att observera att Disney försöker skapa en representation som visar att oavsett kön kan en karaktär vara stark, modig eller ha en mjukare sida.

Låtens budskap i originalfilmen beskriver även hur män gillar attraktiva kvinnor som inte pratar för mycket och att om man har ett attraktivt utseende behöver man inte kunna prata för att få en man. Görz och Hersche undersökning i boken *Sexy Girls, Heroes and Funny Losers: Gender Representations in Children's TV around the World* (2012) kan även appliceras på originalfilmen då Ariel och hennes systrar har alla ett kroppsideal som inte går att uppnå, där alla är väldigt smala och följer det som stereotypiska "ideal" som eftersträvas i samhället (Carter, Steiner & McLaughlin, 2014:181).

I den nyare versionen av *Den Lilla Sjöjungfrun* (2023) så har kompositören Alan Menken ändrat sångtexten och tagit bort hela versen som tillhör citatet ovan. Angående detta sa Menken: "We have some revisions in "Poor Unfortunate Souls" regarding lines that might make young girls somehow feel that they shouldn't speak out of turn, even though Ursula is clearly manipulating Ariel to give up her voice." (Scheps, 2023). I den nyare versionen väljer de istället att förmedla att Ariel kommer att stanna resten av sitt liv under vatten och aldrig få upptäcka livet på land.

Ariel - "I can't do this"

Ursula - "Fine, then! Forget about the world above, go back home to daddy, and never leave again!" (Den Lilla Sjöjungfrun 2023)

Förutom ändringarna i texten "Poor unfortunate souls" har det även gjorts textändringar i låten "Kiss the girl". I en intervju i *Vanity Fair* beskriver kompositören Alan Menken text ändringen i detta citat "There are some lyric changes in "Kiss the Girl" because people have gotten very sensitive about the idea that [Prince Eric] would, in any way, force himself on [Ariel]." (Scheps, 2023).

Originaltexten:

”Yes, you want her

Look at her, you know you do

Possible she want you too, there is one way to ask her

It don’t take a word, not a single word

Go on and kiss the girl” (Den Lilla Sjöjungfrun 1989)

Nya versionen:

”Yes, you want her

Look at her, you know you do

Possible she want you too

Use your words, boy, and ask her

If the time is right and the time is tonight

Go on and kiss the girl” (Den Lilla Sjöjungfrun 2023)

Det gulmarkerade i den nya versionen är den största ändringen av texten som tydligt uttrycker den stora betydelsen av samtycke, för att tydligt framföra att prins Erik inte vill tvinga sig på Ariel.

Filmskapare har under det senaste årtiondet gjort en aktiv ansträngning att lägga större fokus på samtycke för sexuella aktioner. Denna förändring har skett för att undvika otydlighet och göra det tydligt att båda parterna samtycker för att korrigera problematiska ideal som länge har existerat i filmer vilket kan ge inflytande i sociala normer. Vikt läggs på att båda parterna ska vara fullt medvetna och lika entusiastiska över vad som ska ske för att undvika sociala sårbarheter. Man vill därav undvika att porträttera aktioner som spontana kyssar som oproblematiskt och lägger ett stort fokus på att visa upp och att parterna ska uppfatta varandras sociala signaler, både verbala och icke-verbala (Magnusson & Stevanovic, 2023). Man har därför ändrat sångtexten då originalet antyder att Eric borde kyssa Ariel innan han vet ifall hon vill bli kysst. Denna trop, den spontana kyssen, är någonting som man aktivt vill göra sig av med.

En ytterligare ändring i nyinspelningen är i dödandet av Ursula, i originalfilmen är det prins Eric som simmar till skeppet och styr in spetsen längst fram på båten rakt igenom Ursula så att hon dör. I nyinspelningen har det gjorts ändringar där Ariel istället skyddar Eric och dödar Ursula på samma sätt, vilket även är en stor förändring som ger åskådarna en bild av Ariel som mer självständig och visar på en stark femininitet.

Baron (2007) argumenterar att Ariel i originalfilmen saknar någon egen agens och endast är en pjäs i maktspelet mellan Triton och Ursula. Hennes aktioner är reaktiva på vad som händer kring henne. Hennes första kontakt med Eric kommer som konsekvens av att Triton uttryckligen förbjuder henne att simma upp till ytan och hennes avtal med Ursula att bli människa händer endast för att Ursula söker upp och övertalar henne. När hon sedan tappar sin röst förlorar hon sitt främsta kärll för självständighet och är i behov av att bli omhändertagen av Erics familj för att överleva samt föra berättelsen framåt (ibid:15-16). Alla scener i originalet där Eric och Ariel spenderar tid tillsammans (förutom scenen där Ariel avbryter Erics och Ursulas bröllop) har Ariel en passiv roll och är i behov av andra för att saker ska ske, den nyare versionen försöker delvis korrigera detta. Ariel får möjligheten att visa personlighet och kunskap även när hon inte kan tala och hon för scenerna som hon och Eric spenderar tillsammans framåt på ett tydligare sätt. Ett exempel på detta är när Eric får reda på Ariels namn, i originalet får han reda på det eftersom Sebastian viskar det till honom medan i 2023-versionen leder Ariel honom själv dit genom att peka på stjärntecknet Aries i natthimlen. Kröningen på detta är som tidigare nämnt klimaxet av filmen där Ursula blir besegrad. I originalet är det Eric som kör en båt in i Ursula för att döda henne och rädda Ariel medan i nyinspelningen är rollerna omvända, och det är Ariel som dödar Ursula för att rädda Eric.

6.3 Strategin bakom remakes

Uppdaterade könsnormer och ökad representation har blivit ett tema för Disney under det senaste årtiondet, både för nya filmer och för remakes. Som nämnt tidigare har Disneyfilmer från 2000-talet lagt fokus på att ha en mer realistisk syn på romans och minskat den idealistiska synen på kärlek som kan ha problematiska konsekvenser för en ung publik. Dock ska man inte blint tro att Disney gör detta utifrån endast välvillighet. Disney är ett vinstdrivet företag vars huvudmål är att dra in kapital och en analys på deras filmer måste ta detta i stor åtanke.

Rebecca Rowe utforskar ekonomin bakom Disney remakes i artikeln *Disney Does Disney: Re-Releasing, Remaking, and Retelling Animated Films for a New Generation* som förklarar Disneys strategiska plan som förklarar varför och hur de skapar remakes på klassiska filmer. Remakes är en säker källa för vinst då Disney vet att publiken redan existerar som gillar originalberättelsen som kommer betala för att se filmen återskapad med ny teknologi. Disney som företag fokuserar mycket på nostalgi då de är medvetna om att deras filmer spelade en viktig roll i barndomen hos stora delar av den generella befolkningen. Detta är också ett sätt att hålla gamla berättelser relevanta i dagens medielandskap, genom att återpublicera gamla berättelser behåller de sin plats i den kulturella zeitgeisten samt återintroduceras för en ny generation (Rowe, 2022:103).

De förändringar som finns i dessa filmer existerar som ett bemötande av kritik av originalfilmerna. Genom att uppdatera berättelserna säger Disney att de är medvetna om de problematiska teman som existerar i originalen men att de nu vet bättre och har växt som företag och blivit mer självmedvetna. De tar aktivt avstånd från problematiken med sina klassiker medan de samtidigt lyfter fram berättelserna (Rowe, 2022:104).

Kritiken som riktats mot Den Lilla Sjöjungfrun sedan den släpptes 1989 har fokuserat på den idealiserade bilden på romansen mellan Ariel och Eric som inte fick någon tid att utvecklas för att kännas äkta samt de konservativa könsrollerna och framställningen av Ariel som väldigt undergiven. Därför har Disney valt att lägga stort fokus i remaken för att göra romansen mer utvecklad och att framställa Ariel som mer självständig. Genom att göra detta kan Ariel vara en förebild för unga flickor i dagens samhälle utan att vara utdaterad samtidigt som de också lockar en publik som växte upp med originalet och vill se den nya filmen på grund av nostalgi. Samtidigt kan Disney klappa sig själva på axeln och få ökad trovärdighet då de visar att de växer i takt med samhället och tar på sig ett kulturellt ansvar genom att framhäva mer progressiva ideal.

7. Diskussion och slutsats

Vad analysen har visat är att Den Lilla Sjöjungfrun (2023) har anpassats för att representera mer samtida könsroller.

Filmen har lagt stort fokus på att göra romansen mellan Eric och Ariel mer äkta genom att ge dem mer tid och fler scener att utveckla den. De undgår att endast luta sig mot de gamla kärleksidealerna som Disney använde sig flitigt av under 1900-talet och har istället valt att bygga romansen över tid på ett sätt som mer liknar en romantisk komedi. De gör detta för att visa en mer realistisk romans och att undvika problematiska ideal men även för att få chans att bygga upp en mer självständig personlighet för Ariel. Genom att ge Ariel och Eric mer tid att lära känna varandra lär vi som publik även känna både Ariel samt Eric bättre.

Under de 30 år som skiljer mellan de två filmerna har det skett stora förändringar gällande de samtida normer och stereotyper, analysen ger även tydliga exempel på delar av sångtexter och scener som har förändrats i skapandet av den nya filmen som har anpassats efter nuvarande samhälle. Ett exempel på detta är det tidigare nämnda ökandet av samtycke i låten "Kiss the girl", där texten har ändrats för att det inte ska uppfattas som att prins Eric försöker tvinga sig på Ariel. Analysen visar även på ett tema där många filmskapare i allt större utsträckning försökt visa både genom kroppsspråk och ord att försöka öka samtycket mellan karaktärer. Detta kan även ha ökat i samband med #Metoo-rörelsen som fick ett stort uppsving 2017, där det skapades nya ideal och normer gällande hur man porträtterar kärleksrelationer. Film och speciellt barnfilmer kan påverka och forma barn från en tidig ålder vilket innebär att filmskapare, i detta fall Disney, får ett stort ansvar att visa upp normer och en genusrepresentation som stämmer överens med vår omvärld och hur samhället ser ut idag. Gauntlett påpekar även hur filmskapare har förändrat sitt sätt att visa upp manliga och kvinnliga karaktärer, där fler manliga karaktärer har fått en "mjukare" maskulinitet och kvinnorna i allt större utsträckning får karaktärsdrag som självständig, modig och stark. Vilket även visas i denna film där det skett ett byte mellan vem som dödar sjöhäxan, där Ariel istället dödar Ursula istället för prins Eric.

Det ska nämnas att Den Lilla Sjöjungfrun (2023) inte innehåller någonting revolutionerande för framställningen av genus i film. De uppdateringar som finns i nyinspelningen är teman som har

blivit standard för moderna filmer och är en representation av dagens samhälle, trots att de är märkbara skillnader i jämförelse med originalet från 1989. Det signifierar dock hur könsideal och synen på genus har förändrats under de senaste 30 åren. Båda filmerna kan ses som representativa för sin tid och valet att uppdatera berättelsen för en modern publik är ett aktivt försök att ta avstånd från de utdaterade könsidealerna som existerade i originalet. Som tidigare nämnt vill Disney att det ska synas att de framhäver mer progressiva ideal för att väga upp problematiska teman som har existerat i Disneyfilmer under 1900-talet.

För att få en mer helhetlig bild på framställningen av kön i vår samtid hade mer uppdaterade och djupdykande analyser behövts. David Gauntletts bok *Media, Gender and Identity: An Introduction* (2008) är en utmärkt bok som utforskar hur framställningen av kön har förändrats genom åren men ligger nu lika nära i tid till originalsläppet av *Den Lilla Sjöjungfrun* 1989 som den gör till idag. Mycket har förändrats de senaste 16 åren och en fortsättning av den analysen som sträcker sig till nutid hade varit intressant. I en samtid där feminismen har tagit mycket större plats i populärkulturen och i en post-MeToo värld hade en sådan analys varit till stor nytta för att förstå hur filmskapare idag resonerar och tänker när de skapar sina verk.

8. Referenslista

Tryckta källor

Fogde, M. (2010). "Bildanalys". Mats Ekström och Larsåke Larssons (red.). Metoder i kommunikationsvetenskap. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur, 179-191.

Gauntlett, D. (2008) Media, gender and identity: an introduction. 2 uppl. London: Routledge

Götz, M., Herche, M. (2012) "'Wasp Waists and V-shape Torso': Measuring the Body of the 'Global' Girl and Boy in Animated Children's Programs," in M. Götz and D. Lemish (eds.) *Sexy Girls, Heroes and Funny Losers: Gender Representations in Children's TV around the World*, New York: Peter Lang

Hall, S. (1997). "Representation: Cultural Representations and Signifying Practices (Culture, Media and Identities series)". Sage Publications Ltd

Hinton, P. (2003) "Stereotyper, kognition och kultur", Lund: Studentlitteratur

Ledin, J., Moberg, U. (2010). "Textanalytisk metod". I Mats Ekström och Larsåke Larssons (red.). Metoder i kommunikationsvetenskap. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur, 153-177.

Carter, C., Steiner, L., McLaughlin, L. (2014). "The Routledge Companion to Media & Gender Feminism". Routledge: New York

Vetenskapliga artiklar

Baron, R. (2007) "A Part of Your World: Issues of Patriarchy, Nature, and Technology in Walt Disney's *The Little Mermaid*", Conference Papers -- National Communication Association, p. 1.

Hefner, V. (2008) "Romantic Relationship Ideal in Mass Media: An Explication of a Construct", Conference Papers -- National Communication Association, p. 1.

Hefner, V., Firchau, R., Norton, K., Shevel, G. (2017) "Happily Ever After? A Content Analysis of Romantic Ideals in Disney Princess Films", *Communication Studies*, 68(5), pp. 511–532.

Magnusson, S., Stevanovic, M. (2023) "Sexual consent as an interactional achievement: Overcoming ambiguities and social vulnerabilities in the initiations of sexual activities", *Discourse Studies*, 25(1), pp. 68–88.

Rowe, R. (2022) "Disney Does Disney: Re-Releasing, Remaking, and Retelling Animated Films for a New Generation". *Journal of Popular Film & Television*, 50(3) . pp. 98–111.

Tidningsartiklar

Scheps, L. (2023) "How Alan Menken, Disney's Most Prolific Composer, Inspired a Generation of Songwriters". *Vanity Fair*

<https://www.vanityfair.com/style/2023/03/alan-menken-disney-composer-inspired-a-generation-of-songwriters> (Hämtad 2023-12-07)

Shayo, L. (2023) "Why Little Mermaid Remake Removed One Original Song From The Animated Film". *Screenrant*

<https://screenrant.com/little-mermaid-remake-daughters-trition-original-song-removed/> (Hämtad 2023-12-06)

Filmer

"The Little Mermaid", Walt Disney Company, USA, 1989

"The Little Mermaid", Walt Disney Pictures, DeLuca Marshall, Marc Platt Productions, USA, 2023

